

Denna rapport har framställts på uppdrag av Räddningsverket. Det övergripande syftet har varit att studera möjligheterna att minska insatstiderna för räddnings tjänsten, med fokusering på den kommunala räddningstjänsten, och sjukvården genom att larma ut "rätt" resurs och ge korrekt vägvisning till olycksplatsen. Fokuseringen har varit på kedjan ingående larm - utgående larmutryckning till olycksplatsen. Vid ingående larm gäller det att säkerställa adressen till olycksplatsen och vad som har hänt. När detta är gjort skall lämpligaste resurs larmas ut. Med lämpligaste avses dels att de larmade resurserna ska vara lämpade att klara av uppgiften och dels att de ska vara de resurser som snabbast kan vara på platsen. Vidare har de problem insatsstyrkan ställs inför när det gäller att hitta till angiven adress studerats.

Rapporten behandlar de problemområden som berör fordonspositionering och vägvisning. En förutsättning för vägvisning är att den egna positionen är känd, vilket betyder att positioneringsproblemet kan ses som en delmängd av vägvisningsproblemet. Många gånger kan det dock räcka med att klara positioneringen. Fastställande av fordonspositioner kan dels användas vid utalarmering där det gäller att hitta närmast lämpliga resurs och dels som utgångspunkt för vägvisning. Vägvisning ses i denna rapport i vid bemärkelse. Här ingår att säkerställa att korrekt adress (olycksplats) registreras och att denna snabbt kan hittas på kartan. I många fall är detta tillräckligt för att utryckning ska gå snabbt och till rätt plats. Annan typ av vägvisning kan gälla att hitta t ex brandposter i skadeområdet. I de fall krav och önskemål framkommit, som inte har direkt med vägvisning eller fordonspositionering att göra, men där ett GIS (Geografiskt Informations-System) kan vara till hjälp, redovisas även dessa. Detta kan gälla t ex topografisk information.

Rapporten behandlar främst den kommunala räddningstjänstens behov, men även ambulansverksamhetens behov inom hälso- och sjukvården redovisas. I flera fall kan dock resultaten generaliseras till att gälla även för statlig räddningstjänst. En viktig skillnad mellan kommunal räddningstjänst och ambulanstjänsten är dock storleken på de områden som hanteras. Kommunala räddningstjänsten sköts av varje kommun eller kommunalförbund medan ambulanstjänsten hanteras av landstinget, som oftast är ett betydligt större område. Inom landstinget hanterar man alltså en större mängd resurser (ambulanser) över ett större område. Detta ger en större handlingsfrihet. Dock bör noteras att samarbete mellan när-liggande kommuner förekommer, vilket då ökar även räddningstjänstens handlingsfrihet.

Behovsbilden har sammanställts efter intervjuer med företrädare för räddningstjänsten, både i storstäder och landsbygdskommuner. Dessutom har intervjuer genomförts med SOS Alarmering AB, dels på huvudkontoret och dels på SOS-centraler. Vid dessa intervjuer har framkommit att största svårigheten är att veta var den angivna adressen ligger. I detta inryms dels problemet att få fram rätt adressuppgift och dels problemet att lokalisera den angivna adressen (på kartan). När adressen finns utpekad på kartan är det ofta inte svårt att hitta lämplig väg dit. Det upplevda behovet av vägvisning från punkt till punkt är alltså inte så stort som att få målet utpekad. Dock har önskemål om vägvisning punkt till punkt framkommit, men i mindre omfattning.

Vid ingående larm från fasta telefoner frågar larmoperatören efter den uppringandes telefonnummer, vilket operatören sedan skriver in i CoordCom-systemet. En koppling sker mot Televerkets adressdatabas och den uppringandes adress visas på CoordCom-terminalen. Sedan får operatören leta reda på adressen på en lämplig karta. Hela denna kedja är tekniskt möjlig att automatisera. Genom AXE-systemet kan den uppringandes telefonnummer automatiskt registreras. Efter kontroll mot Televerkets databas kan ett GIS automatiskt leta fram adressen i en kartbild som presenteras för operatören. Vid utgående alarmering skulle denna kartbild även kunna överföras till fordonen (t ex via fax) eller till den larmade räddningsstationen. Man kan här tänka sig att stegvis automatisera processen.

Önskemål om fordonspositioneringssystem för att hålla reda på var de befintliga resurserna finns har framställts. Ett sådant system används för ambulansdirigering av SOS-centralen i Jönköping. Där har man kunnat konstatera att man vinner minuter vid ambulansutryckningar tack vare detta system. Denna typ av positioneringssystem har mestadels diskuterats i samband med ambulansdirigering eftersom ambulanser har en högre utryckningsfrekvens och därmed är mindre stationära än räddningstjänstens fordon. I storstäderna är dock även räddningstjänstens fordon ofta ute på uppdrag. Här har räddningstjänsten ungefär samma behov av positioneringssystem som SOS Alarmering AB.

Räddningstjänstens tid på stationen kan dock komma att minska, även för övriga kommuner, då diskussioner pågår om att utnyttja räddningstjänsten mer (bl a förbyggande arbete, brandsyn, m m). Detta kan innebära att behovet av positioneringssystem kommer att öka för räddningstjänsten. Ett positioneringssystem bör kombineras med någon form av statussignalering från fordonen för att kunna avgöra vilka som är tillgängliga för utryckning.

Behovet av vägvisning har framställts som litet. I tätort upplevs inga problem att hitta lämplig väg. På landsbygden hittar man i stort sett också. Det enda problemet som beskrivits har varit att det ibland kan vara svårt att hitta sista vägbiten. Här skulle det vara till hjälp om man från en larm- och/eller ledningscentral kunde sända en detaljerad karta med vägvisning till fordonen.

Behovet av vägvisning kan vara underskattat. Ett system som bland annat innehåller vägvisning har använts i San Antonio, Texas (se 6.2.1). Införandet av detta system har minskat insatstiderna för ambulanser med c:a 25%. Exakt vad som givit denna minskade insatstid framgår ej klart av de källor vi studerat, men just vägvisningen kan vara en viktig orsak.